

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЦЬЙ СФЕРІ

Державне регулювання цін – це діяльність держави, спрямована на встановлення певного рівня цін, що дозволяє забезпечити рентабельну діяльність суб'єктів господарювання, паритет цін різних галузей економіки, реальність заробітної плати, стійкість валюти та інші економічні параметри в державі, обумовлений комплексом заходів щодо активізації усіх ціноутворюючих факторів. Державне регулювання цін передбачає гнучку виважену систему заходів впливу на процеси ціноутворення, спрямовану на забезпечення:

- рівних економічних умов і стимулів для розвитку всіх форм власності та економічної самостійності підприємств, організацій і адміністративно-територіальних регіонів країни;
- збалансованого ринку засобів виробництва, товарів та послуг;
- протидії монопольним тенденціям виробників продукції, товарів і послуг;
- об'єктивних співвідношень у цінах на промислову і сільськогосподарську продукцію, що забезпечує еквівалентність обміну;
- розширення сфери застосування вільних цін;
- підвищення якості продукції;
- соціальних гарантій для низькооплачуваних і малозабезпечених громадян, включаючи систему компенсаційних виплат у зв'язку із зростанням цін і тарифів;
- створення необхідних економічних гарантій для виробників;
- орієнтація цін внутрішнього ринку на рівень світового ринку.

Державне регулювання цін — це запровадження Кабінетом Міністрів України, іншими органами державної влади, згідно з покладеними на них повноваженнями, або органами місцевого самоврядування методів формування чи встановлення цін або їх розмірів, обов'язкових для суб'єктів господарювання.

Нормативно-правове забезпечення в сфері державного регулювання цін в Україні представлено Законами України «Про ціни і ціноутворення» № 507-ХІІ від 03.12.1990р., «Про природні монополії» № 1682-ІІІ від 20.04.2000р., Положенням «Про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень» № 135 від 22.02.1995р., Постановою Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів

виконавчої влади, виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» № 1548 від 25.12.1996р.

Відповідно до Закону України «Про ціни і ціноутворення» державне регулювання цін і тарифів здійснюється шляхом встановлення:

- державних фіксованих цін (тарифів),
- граничних відхилень цін (тарифів) або граничних відхилень від державних фіксованих цін і тарифів.

Державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи встановлюються на ресурси, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, на товари і послуги, що мають вирішальне соціальне значення, а також на продукцію, товари та послуги, виробництво яких зосереджено на підприємствах, що займають монопольне становище на ринку.

Одним із напрямів державного регулювання цін є розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад у сфері ціноутворення.

Зокрема, до компетенції органів місцевого самоврядування з питань регулювання цін (тарифів) відносяться:

1) ціни на паливно-енергетичні ресурси (вугілля, вугільні брикети, паливо пічне побутове, гас освітлювальний, торф паливний, дрова, торф'яні брикети, газ скраплений), що відпускаються населенню для побутових потреб;

2) тарифи на послуги теплопостачання для всіх груп споживачів, що відпускаються енергопостачальницькими організаціями і підприємствами незалежно від форм власності;

3) тарифи на послуги водопостачання і водовідведення, що надаються всім споживачам і населенню незалежно від форм власності;

4) граничні розміри плати за проживання в гуртожитках робітників і службовців;

5) граничні рівні рентабельності та торговельні надбавки на дитяче харчування;

6) тарифи на платні послуги, що надаються лікувально-профілактичними та санаторно-профілактичними державними і комунальними закладами охорони здоров'я;

7) граничні розміри торговельних надбавок суб'єктам підприємницької діяльності на вітчизняні та імпортні лікарські засоби і вироби медичного призначення;

8) тарифи на перевезення пасажирів і вартість проїзних квитків у міському пасажирському транспорті (метрополітен, автобус, тролейбус, трамвай);

9) граничні торговельні надбавки до оптової ціни виробника (митної вартості) на такі види продовольчих товарів, як: борошно; хліб і хлібобулочні вироби; макаронні вироби;

круп; цукор; яловичина, свинина і м'ясо птиці; ковбаси варені; молоко; сир; масло тваринне та олія рослинна.

Нагадаємо, що права регулювати ціни на продовольчі товари місцеві органи набули з 24.07.2003 р. у зв'язку з прийняттям постанови КМУ від 24.07.2003 р. N 1150. До цього часу вони такого права не мали (виняток становило дитяче харчування, на яке обласна адміністрація могли встановлювати граничні рівні рентабельності й торговельні надбавки).

Однак на відміну від лікарських засобів та виробів медичного призначення, щодо яких постановою N 1548 встановлено граничний розмір торговельної націнки, для перелічених вище видів продовольчих товарів таку «верхню» планку не встановлено. Користуючись наданими повноваженнями, місцеві органи відповідними розпорядженнями встановлюють граничні націнки на зазначені продовольчі товари.

На сьогоднішній день постала гостра необхідність у внесенні змін і доповнень до Закону України «Про ціни і ціноутворення» з метою забезпечення реалізації цінової політики в країні, визначення єдиного порядку ціноутворення, ефективного подолання кризових ситуацій на товарних та споживчому ринках, вдосконалення регулювання діяльності суб'єктів господарювання на ринках природних монополій, чіткого визначення компетенції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо здійснення цінової політики, усунення правових колізій відносно компетенції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в частині запровадження державного регулювання цін та контролю за ними. Зокрема, у зазначеному законодавчому акті необхідно визначити права та обов'язки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у сфері державного регулювання процесів ціноутворення, а саме обґрунтувати, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають право:

- ✓ здійснювати державне регулювання цін згідно з наданими повноваженнями, відповідно до вимог законодавства;
- ✓ одержувати від суб'єктів господарювання розрахункові матеріали, необхідні для формування та встановлення цін при запровадженні на них державного регулювання.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, що здійснюють формування та встановлення (регулювання) цін, зобов'язані:

- ✓ надавати суб'єктам господарювання дотацію з відповідного бюджету згідно з вимогами законодавства у разі встановлення цін на товари, застосування яких унеможливило одержання прибутку;
- ✓ надавати на вимогу уповноваженого органу виконавчої влади з державного контролю (нагляду) за цінами інформацію, необхідну для здійснення державного спостереження та контролю (нагляду) за цінами.